

Korthals

De heer **Dittrich** (D66): Kan in die brief specifiek worden gerefereerd aan het hoofdstuk van de commissie-Michiels waarin zij pleit voor strafrechtelijke aansprakelijkheid van de centrale overheid?

Minister **Korthals**: Wij gaan natuurlijk in op de strafrechtelijke aansprakelijkheid van de centrale overheid. Daar gaat het om. Of daarbij een verwijzing komt naar het feit dat de commissie-Michiels vond dat die aansprakelijkheid er moest komen, weet ik niet. Ik weet ook niet of dit noodzakelijk is. Ik kan er een noot bij doen waarin de mening van de commissie op dit punt staat, maar ik weet niet of ik daarop expressis verbis zal wijzen.

De heer **Dittrich** (D66): Ik zou dat zeer betreuren, omdat de commissie-Michiels juist de opdracht had gekregen om daarnaar te kijken. Zij komt nu met een principiële stellingname. Ik zeg niet dat ik het daarmee eens ben, maar in de debatten tot nu toe heb ik gelezen dat het gaat om de uitspraak van de Hoge Raad en wat de Raad van State ervan vindt. De commissie speelt echter geen rol en dat vind ik vreemd, omdat zij een principiële stellingname heeft gekozen. Ik vraag u als enige om niet alleen in een voetnoot, maar concreet in te gaan op de argumenten. Misschien bent u het daarmee niet eens, maar dat lezen wij dan wel in de brief. Dat lijkt mij niet te veel gevraagd.

Minister **Korthals**: Het is niet te veel gevraagd. In wezen komen wij via de argumenten die wij geven voor het regeringsstandpunt ook terecht bij de argumenten van de commissie-Michiels. Er lijkt mij geen bezwaar tegen te zijn als dit wat nadrukkelijker wordt gesteld.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, op een nader te bepalen tijdstip over de moties te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het verslag van een algemeen overleg met staatssecretaris Hoogervorst van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over scholing met behoud van een**

ABW-uitkering (26800-XV, nr. 83).

(Zie algemeen overleg van 15 juni 2000.)

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **Harrewijn** (GroenLinks): Voorzitter! Ik heb dit verslag op de agenda laten zetten omdat tijdens het overleg niet alleen over de bijstand gesproken is maar ook over de WW. De minister is hierop in een brief van 22 augustus jl. teruggekomen. De Kamer had er behoefte aan om analoog aan een hardheidsclausule in de bijstand waardoor in incidentele gevallen langer dan twee jaar gestudeerd kan worden met behoud van de uitkering, eenzelfde soort hardheidsclausule in de WW te laten opnemen. Het voorbeeld daarbij betrof de omscholingsregeling voor dansers. Dansers kunnen na een bepaalde leeftijd hun professe niet meer uitoefenen en krijgen daarna de gelegenheid tot omscholing. In de praktijk blijkt dat men doorgaans genoeg heeft aan een of twee jaren. In een enkel geval kan de opleiding langer duren. Dat wordt door de huidige regelgeving, met experimenten in de WW, vrij resoluut beperkt tot twee jaar.

Het kan echter ook om andere beroepsgroepen gaan waarvoor een zekere "houdbaarheidsdatum" geldt of om personen die gemotiveerde redenen hebben. Ik wil dat ook in de WW de mogelijkheid gecreëerd wordt dat, na een goede afweging en een arbeidsmarkttoets, in incidentele gevallen de maximumtermijn van twee jaar wordt doorbroken. Hiertoe dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende, dat het een goede zaak is dat er scholing gevolgd kan worden met behoud van uitkering en dat een maximale periode van twee jaar daar in beginsel voldoende voor is;

overwegende, dat in de bijstand geregeld wordt dat in individuele gevallen, op grond van kennelijke

hardheid, van de tweejaarstermijn kan worden afgeweken en dat een dergelijke regeling voor de WW ontbreekt;

overwegende, dat er beroepen zijn die slechts tot een bepaalde leeftijd zijn uit te oefenen, waarna werkloosheid volgt en vaak omscholing naar een ander beroep noodzakelijk is;

overwegende, dat dit de achtergrond is van een scholingsregeling, zoals georganiseerd door de Stichting omscholingsregeling dansers, waaraan door dansers zelf meebetaald wordt en in enkele gevallen een opleiding gevolgd wordt die langer duurt dan twee jaar;

verzoekt de regering het mogelijk te maken dat ook in de WW in incidentele individuele gevallen, getoetst naar arbeidsmarktrelevantie, een opleiding van langer dan twee jaar gevolgd kan worden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Harrewijn, Schimmel, Noorman-den Uyl en De Wit. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 86 (26800-XV).

De heer **Mosterd** (CDA): Voorzitter! De scholingsregelingen in de ABW en de WW vinden wij zeer sympathiek en over het algemeen voldoende. De motie wil in dit opzicht voor de WW wat extra doen. In antwoord op vragen daarover neemt de regering een nogal afwijzende houding aan, maar in de ABW heeft zij in dit opzicht wel het nodige willen doen. Zij past in de ABW namelijk een hardheidsclausule toe die heel strikt is omschreven. Wat zijn tegen deze achtergrond de motieven van de regering om niet in te gaan op het verzoek van de heer Harrewijn om eenzelfde hardheidsclausule voor de WW? Een van de motieven van de regering is dat alles erop gericht is dat de verblijfsduur in de WW zo kort mogelijk is, maar dat geldt toch ook voor de ABW? Of is het verschil gelegen in de categorie?

Natuurlijk ben ik het met de regering eens dat scholing gericht moet zijn op passende arbeid, maar als de hardheidsclausule heel nauw

Mosterd

wordt omschreven, welk bezwaar is daar dan tegen?

Ik wacht eerst het antwoord van de staatssecretaris af, voordat ik inga op ons stemgedrag over de motie. Ik kan wel zeggen dat maatwerk ons altijd bijzonder aanspreekt. Welnu, dat maatwerk kan via de hardheidsclausule geleverd worden.

□

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA): Mevrouw de voorzitter! Het is prima als je gezamenlijk regels opstelt. Wij ondersteunen ook het uitgangspunt dat twee jaar aanvullende scholing voldoende is om weer zelfredzaam te zijn op de arbeidsmarkt. Toch zien wij dat de werkelijkheid wat complexer is dan soms in regels is te vatten. Ik denk hierbij aan mensen in de bijstand en de WW voor wie het door bijzondere omstandigheden gewenst is dat zij iets meer ruimte krijgen voor scholing en opleiding.

De Partij van de Arbeid is een warm voorstander van investeren in duurzaam werk, dus geen werk waardoor je in no time weer op de stoep staat. Duurzaam werk vraagt in sommige situaties om stevige scholing. De mogelijkheid daartoe willen wij in individuele gevallen op grond van kennelijke hardheid bieden. Wij kennen allemaal de voorbeelden, waarvan sommige ons heel erg aanspreken. Ik noem nog de vluchteling die in het land van herkomst vroedvrouw is, maar in Nederland niet verder komt dan werkster. Collega Schimmel heeft dit voorbeeld onlangs nog genoemd. Ik denk hierbij ook aan dansers die twintig jaar lang keihard gewerkt hebben, waarna hun fysieke constitutie dat niet meer toestaat. Zij moeten ook de kans krijgen om op een goede manier duurzaam aan de slag te komen. Gemiddeld kan dat twee jaar zijn, maar dat hoeft lang niet altijd. Daarom is een kennelijke hardheid nodig om dat wel mogelijk te maken. Om die reden steunen wij de motie van de heer Harrewijn. Ik hoop dat de staatssecretaris ook ontvankelijk is voor dat feit, vooral omdat ik heb gemerkt dat de minister van Sociale Zaken tijdens het overleg aangaf dat hij bereid was te overwegen of zo'n hardheidsclausule tot de mogelijkheden behoort. Mijnheer de staatssecretaris, dit is een schot voor open doel!

□

Mevrouw **Schimmel** (D66): Voorzitter! Tien jaar geleden zat ik al met mevrouw Van Nieuwenhoven in een bijeenkomst van de stichting Opleiding dansers. Toen bepaalde de uitvoeringsinstelling, de bedrijfsvereniging zelf, min of meer de regels waaraan dergelijke cursussen konden voldoen. Maar nadat het CTSV was ingesteld, bleek al gauw dat er een situatie ontstond waarin bepaalde regels tegen de wet indruisen. Tot nu loopt deze zaak door voor de stichting Opleiding dansers. Ik vind eerlijk gezegd dat een succesvolle omscholingscursus voor dansers recht van bestaan heeft en recht van bestaan ook bewezen heeft. Daarom ondersteun ik de motie van de heer Harrewijn. Tijdens het laatste algemeen overleg heb ik het punt overigens zelf nog naar voren gebracht. Ik vind dat wij na tien jaar eindelijk een keer de knoop moeten doorhakken en dat wij in bepaalde incidentele gevallen moeten kunnen toestaan dat er wordt afgeweken van, in dit geval, de experimentenregeling WW. Dat betekent niet dat ik daar een heel grote uitbreiding van wil, maar ik vind wel dat er een keer een succesvol project moet kunnen blijven doorlopen. Wij hebben zo vaak te maken met onsuccesvolle projecten die blijven doorlopen; laten wij nu eens zorgen dat een succesvol project kan blijven doorlopen.

□

Staatssecretaris **Hoogervorst**: Voorzitter! Hoewel de bedoeling van de motie sympathiek en in principe activerend is, kan zij toch niet op mijn instemming rekenen. Ik heb daar de volgende argumenten voor. Ten eerste kent de WW al vrij ruime scholingsmogelijkheden, maar wel binnen bepaalde grenzen. Die grenzen zijn er niet voor niets. Wij kunnen natuurlijk niet hebben dat een uitkering – die op zich loongerelateerd is en niet getoetst is, waardoor die vrij hoog kan zijn – als een soort alternatieve vorm van studiefinanciering gaat dienen. Het gaat bovendien om mensen die een heel recente band met de arbeidsmarkt hebben en die in het algemeen via korte opleidingen weer aan de slag kunnen komen. Ik erken wel dat er beroepsgroepen zijn die op een gegeven moment genoodzaakt zijn – ik wil niet spreken over onverwachte

situaties, want men kan dit lang van tevoren zien aankomen – om herscholing te volgen om weer aan de slag te komen. Het blijkt dat ook bij het beroep van danser, waardoor deze motie is geïnspireerd, men met korte beroepsopleidingen weer kan gaan werken. Bovendien, dat wil ik ook benadrukken, kan men dit ver van tevoren zien aankomen. Men weet dat het op een gegeven moment ophoudt op de leeftijd van 33, 35 of 40 jaar. Men kan daar toch zelf op anticiperen door tijdig een nieuwe opleiding te beginnen, misschien in de periode dat men nog werkt. Waarom zou men daarmee wachten tot het op een gegeven moment niet anders meer kan?

De heer **Harrewijn** (GroenLinks): Voorzitter! Ik wil even ingaan op dit voorbeeld. Het kenmerk van de scholingsregeling voor dansers is nu juist dat men anticipeert en dat een speciale beroepsgerichte scholingsregeling wordt opgezet, waar men ook aan meebetaalt. In die zin zit men niet te wachten tot men opeens moet worden omgeschoold. Nee, het is juist heel doordacht en, zoals mevrouw Schimmel al zei, het is ook zeer succesvol gebleken. Kijk, wij zijn het niet oneens; de meesten zijn heel snel klaar. Maar waarom zouden wij zo moeilijk doen over de enkele gevallen die langer nodig hebben?

Staatssecretaris **Hoogervorst**: Als dat dan zo goed doordacht is, waarom kan men daarmee dan niet tijdig beginnen zodat men niet afhankelijk is van een WW-periode?

De heer **Harrewijn** (GroenLinks): Zoals u weet zijn dansers ook vaak in het buitenland werkzaam. Bovendien is het heel moeilijk om actief dansen te combineren met een intensieve opleiding en het gaat hier toch om intensieve en wat langere opleidingen.

Staatssecretaris **Hoogervorst**: Het moge zo zijn dat er sprake is van onregelmatig werk. Dat stelt mensen echter vaak in de gelegenheid om een opleiding niet in de avonden te hoeven te volgen maar misschien overdag. Ik wil echter niet zozeer treden in de situatie van die dansers. U vraagt immers een algemene regeling, mijnheer Harrewijn. De WW moet geen alternatieve vorm van studiefinanciering zijn. Die periode moet kort duren. Er is weliswaar een

Hoogervorst

experiment in de WW waarbij de mogelijkheid geboden wordt dat men zelfs twee jaar scholing kan volgen. Ik kan u verzekeren dat ik ernstig heb gearzeld bij het ondertekenen van die regeling. Nog voordat wij de resultaten van dit experiment kennen, wilt u voor individuele gevallen een hardheidsclausule tot vier jaar.

Op die manier geeft u de uitvoeringsinstellingen een heel moeilijke taak. Die moeten aangeven welke persoon wél en welke persoon niet daarvoor in aanmerking komt; welke situatie uniek is en welke niet. Dat schept precedenten en er zal sprake zijn van een aanzuigende werking. Als men iemand heeft toegelaten, zal het vrij moeilijk worden een ander persoon niet toe te laten.

De afgelopen twee jaar heb ik gezien dat het werk van de UVI's ongelooflijk wordt bemoeilijkt door allerlei uitzonderingsregelingen. Men wil tot de laatste millimeter rechtvaardigheid nastreven, doch per saldo leidt dat tot zeer veel onuitvoerbare praktijken.

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA): Het verbaast mij dat de bijstand die door 500 gemeenten wordt uitgevoerd, wel in staat is dat maatwerk te leveren en een veel meer centraal aangestuurde organisatie als een UVI dat niet kan. Dat is toch raar! Hoe kunt u dergelijke argumenten hanteren? Het kan en als het kan, moet het!

Staatssecretaris **Hoogervorst**: Ik meen dat in de bijstand die hardheidsclausule nog niet bestaat maar dat erover wordt nagedacht, dus of men dat kan uitvoeren, zal nog moeten blijken. In de bijstand is sprake van een geheel andere situatie, hoewel het ook daar nog moeilijk genoeg zal zijn om met zo'n hardheidsclausule te werken. In de bijstand is de afstand van de mensen tot de arbeidsmarkt veel groter. Er zijn vaak langere trajecten nodig om deze mensen naar de arbeidsmarkt te leiden. De WW is een principieel andere regeling. Het gaat daarbij om mensen die al gewerkt hebben. Er wordt nu sterk bedoeld op een groep mensen die op een gegeven moment geconfronteerd wordt met een soort horizon in de beroepsuitoefening. Men kan dat echter zien aankomen. U wilt nu de WW openstellen om voor één, twee, drie en misschien

zelfs wel voor vier jaar te voorzien in de kosten van het levensonderhoud. Die weg zou ik niet willen afleggen.

De **voorzitter**: Mevrouw Noorman, voordat ik u het woord geef, zou ik willen opmerken dat ik er wel van uitga dat wij binnen de marges van het onderwerp blijven en niet het debat gaan herhalen.

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA): Dat begrijp ik, voorzitter, maar de brief over deze materie stond op de agenda van het VAO. De minister heeft in het overleg de opening tot de hardheidsclausule gelaten. Hij wilde daarover nadenken, zo zei hij. Vervolgens heeft hij dat teruggetrokken in een brief.

Met betrekking tot de argumentatie die de staatssecretaris nu aanhaalt, geef ik hem het volgende in overweging. Per jaar gaan er 40.000 mensen vanuit de WW de bijstand in en dan zou het sowieso kunnen. Hoeveel menskracht en energie wordt er niet verspild door mensen eerst een WW-uitkering te geven zonder de mogelijkheid scholing te volgen terwijl het daarna in de bijstand wel mogelijk is? Is het dan niet wenselijk mensen zo snel mogelijk duurzaam aan de slag te krijgen?

Staatssecretaris **Hoogervorst**: U zegt dat het via een hardheidsclausule om hooguit enkele gevallen zal gaan. Voorzover er al verspilling plaatsvindt, zal dat heel gering zijn. Ik wil de uitvoeringsinstellingen niet opzadelen met de zoveelste onuitvoerbare regeling, waarvan de uitvoering veel te veel energie kost. Uiteindelijk zal zo'n regeling er altijd toe leiden dat er nieuwe precedenten komen, en verdere uitbreidingen. Dat wil ik gewoon niet.

Mevrouw **Schimmel** (D66): Tegen uw argumenten wil ik het volgende argument inbrengen. De dansopleiding begint vaak op heel vroege leeftijd, wat vaak betekent dat mensen hun middelbare-schoolopleiding haast niet kunnen voltooien, omdat die opleiding heel zwaar is. Er is niet zo gek veel tijd over om opleidingen af te maken. Wellicht kun je zien aankomen, dat er een maximale leeftijdsgrens van 35 jaar is, maar dan zit je bijna met een soort drop-outsituatie. De afstand tot de arbeidsmarkt is dus wellicht toch iets groter dan u zegt. Als er nog een

middelbareschoolopleiding moet worden afgemaakt en als er nog een vervolgopleiding moet worden gevolgd, heb je vaak iets meer tijd nodig dan voor andere groepen. Het is immers zo'n specifieke sector waarin die mensen werkzaam zijn geweest.

Staatssecretaris **Hoogervorst**: Ik kan mij echt niet voorstellen dat iemand die professioneel danst en wellicht daarvoor jong in opleiding is gegaan en erg intensief heeft moeten werken om tot een hoog niveau te komen – dat geloof ik graag – niet de tijd kan vinden, zeker aan het eind van de carrière, om bijvoorbeeld HAVO of atheneum af te maken.

De heer **Mosterd** (CDA): Ik wil het nog iets breder trekken dan de groep dansers alleen. Ik kan mij voorstellen dat bepaalde heel schrijnende situaties voorkomen, waarvan je zegt: waarom zou je het hier niet doen? Dan heeft u geen mogelijkheid. Als ik kijk naar de hardheidsclausule die er mogelijk in de ABW komt, zie ik dat dat begrip heel nauw is omkaderd. Als dat gebeurt en je kunt toch de schrijnende gevallen eruit halen, kunt u dat dan ook niet in de WW doen? Ongetwijfeld zullen er namelijk een aantal komen. Als u met de minister kijkt naar een strakke omkadering, is er wellicht toch nog iets moois te bedenken.

Staatssecretaris **Hoogervorst**: Een hardheidsclausule is er natuurlijk toch om een uitzondering op de wet te kunnen creëren. Daar moet je ongelooflijk zuinig mee omspringen. Waar die clausule bestaat, leidt dat altijd tot heel moeilijke beslissingen. Ik zou die clausule willen reserveren voor dingen die erg gevoelig liggen. Ik acht dit niet het juiste instrument voor dit probleem. We hebben ruime wetgeving. Als je een tot twee jaar lang met behoud van een goede uitkering kunt gaan studeren, moet dat genoeg zijn, ook voor iemand van 33 tot 35 jaar.

De Kamer heeft aan mij een Wet experimenten WW gevraagd. De Kamer heeft ingestemd met het ingediende voorstel. Er zijn nu experimenten gaande. Gaan we nu voordat die experimenten zijn afgerond en geëvalueerd een inbreuk maken op die wetgeving? Ik acht dat hoogst ongewenst.

De **voorzitter**: Ik krijg de indruk dat

Hoogervorst

alle argumenten in feite zijn gewisseld. Als de heer Harrewijn nog iets nieuws te berde kan brengen, geef ik hem daartoe graag de gelegenheid, zij het kort.

De heer **Harrewijn** (GroenLinks): Juist bij de Wet experimenten WW is dit punt aan de orde geweest. Het is zonde om de bestaande praktijk, die u toen niet wilde legitimeren, en die verder gaat dan de wet, stil te leggen. Het is niet zo dat wij iets willen invoeren, vooruitlopend op de Wet experimenten WW, maar het is iets dat al bestaat. Een UVI heeft hiermee al ervaring. Strakke inkadering zou moeten beginnen met inkadering van een bekende groep, en ga niet te ver met allerlei precedentwerkingen en nieuwe gevallen. Volgens mij moet dat kunnen. Maar goed, dat is de uitwerking. Ik hoop u nog te overtuigen; zo niet, dan moet de Kamer een uitspraak doen.

De **voorzitter**: Die uitspraak moet de Kamer sowieso doen, want er ligt een motie.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, op een nader te bepalen tijdstip over de motie te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt van 17.00 uur tot 19.00 uur geschorst.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het voorstel van wet van het lid M. Vos tot wijziging van het Voorstel van wet van het lid M. Vos tot wijziging van de Wet milieubeheer (duurzaam geproduceerd hout) (26998).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

De heer **Passtoors** (VVD): Voorzitter! In 1995 werd het oorspronkelijke initiatiefwetsvoorstel van mevrouw Vos ter notificatie voorgelegd in Brussel. In 1996 werd deze procedure door haar opgeschort om eerst een parlementaire behandeling te kunnen afwerken. In de Tweede Kamer werd die afgerond in februari 1998. Bij de opschorting merkte mevrouw Vos op

dat een eventuele latere notificatie ook naar de WTO zou worden uitgebreid.

Op verzoek van de Eerste Kamer werd de notificatieprocedure naar de EU en de WTO alsnog weer gestart. De reacties die binnenkwamen waren vernietigend, maar deze konden mevrouw Vos niet bewegen haar wetsvoorstel in te trekken. Zij reageerde op 30 maart jl. namens de Kamer via de voorzitter van de Kamer en de staatssecretaris van Economische Zaken in formele zin op de kritiek. De vaste commissie voor VROM zag hierin voor haar geen rol weggelegd. Mevrouw Vos kon de desbetreffende reactie als initiatiefneemster direct doorzenden naar de Eerste Kamer. In juni jongstleden bleek, naar aanleiding van het verslag over de novelle, dat de Tweede Kamer de notificatiegegevens niet had gekregen. Dit gebeurde alsnog. Deze notificatie en de reactie werden als 26998, stuk nr. 5, onderdeel van de behandeling van deze novelle.

Het is terecht dat wij ons in deze Kamer uitspreken over de commentaren op het initiatief en de reactie van mevrouw Vos daarop. Feitelijk gaat het om een voortzetting van de indertijd opgeschorte notificatie. Dat is essentieel voor het vervolg, maar ook van groot belang voor het oordeel van de regering over het initiatief. De Europese Commissie wijst duidelijk op de mogelijkheid van een inbreukprocedure als de Nederlandse regering niet adequaat reageert. Vandaar dat wij nu al wilden beschikken over het standpunt van de Nederlandse regering over de notificatie, de uitvoerbaarheid, de handhaafbaarheid, de administratieve lasten, het effect voor bedrijven en milieu en het initiatiefwetsvoorstel zelve. De VVD betreurt het dat de regering een dergelijke reactie nog niet heeft gegeven, noch in 1998, noch in de brief van de minister van 8 september jl. De minister gaf daarin te kennen dat er onvoldoende tijd was, na het verzoek van de vaste commissie. De VVD verzoekt de regering daarom met klem alsnog een kabinetsreactie voor te bereiden en deze binnen enkele weken aan de Tweede en de Eerste Kamer voor te leggen. Kan de minister dit toezeggen?

Allereerst merkt mevrouw Vos op dat zij reageert namens het Nederlandse parlement. Dat lijkt mij

wat ruim geformuleerd. De Eerste Kamer heeft nog helemaal niet gesproken, terwijl de Tweede Kamer – anders dan alleen in formele zin: “er is geen taak weggelegd voor de vaste commissie voor VROM” – zich nog niet heeft uitgesproken over deze notificatieprocedure. Het moge duidelijk zijn dat de VVD zich in ieder geval niet kan vinden in de reactie.

Over de reactie van mevrouw Vos het volgende. De bezwaren van onder andere de Europese Commissie zijn haars inziens ongegrond. Dat lijkt mij op zijn zachtst nogal discutabel. In haar betoog haalt zij twee juristen aan die menen dat er wel mogelijkheden zijn om met het milieubelang als dwingende eis van Europees recht een Alleingang van Nederland juridisch te onderbouwen. Daarnaast merkt mevrouw Vos op dat het verplicht aanbrengen van een merkteken in principe voor alle houtproducten geldt. “Juist omdat de consumentenvoorlichting sluitend is, zal die effectief zijn”, schrijft zij. Hoe verhoudt zich dit nu tot de uitzonderingen? Bij lucifers en tandenstokers bijvoorbeeld is dat nog wel aan te geven, maar wat als een product bij firma A wel en bij firma B niet gecertificeerd hoeft te worden, omdat firma B minder dan 50 kuub per jaar omzet?

De administratieve lasten zijn voor een kleine boscopbezitter, die toch duurzaam bosbeheer voert, onevenredig groot ten opzichte van de lasten voor een grote boscopbezitter. De kans dat deze kleine niet zal meewerken aan de administratieve eisen is dus groot, terwijl zijn hout toch duurzaam is. In Nederland is zelfs in het kader van het Programma beheer de eis van een bosbeheerplan vervallen.

Van de vele reacties van de landen wil ik er een expliciet noemen, die van Frankrijk. Frankrijk wijst terecht op het feit dat alleen de EU competent is, omdat de eenzijdige maatregel van Nederland invloed heeft op de handel met derde landen. Over de proportionaliteit van de verplichte certificeringsregel denkt de VVD heel anders dan mevrouw Vos. De VVD is het eens met vele landen die helder maken hoe disproportioneel deze maatregel is. Er is, gezien het doel, geen noodzaak om te voldoen aan de dwingende eis van het Europees recht. Die dwingende eis bestaat voor de VVD niet en voor het doel, het duurzaam behoud van bossen, kan de